

## «Я ТЕБЕ НЕ ПОКИНУ»: посинодальне послання Синоду Єпископів УГКЦ 2023 року

11.10.2023 р.

«Я тебе не покину» (Євр. 13, 5) – посинодальне послання Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2023 року до духовенства, монашества та мирян УГКЦ і всіх людей доброї волі, опубліковане і затверджене Отцем і Главою УГКЦ Блаженнішим Святославом 11 жовтня 2023 року.

### ПОСЛАННЯ

**Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2023 року до духовенства, монашества та мирян УГКЦ і всіх людей доброї волі**

*«Сам Господь ітиме перед тобою, Він сам буде з тобою; не опустить тебе й не покине, тож не бійся й не тривожся» (Втор. 31, 8)*

### ДОРОГІ В ХРИСТІ!

Цьогорічні синодальні наради проходили 3–13 вересня у приміщенні Папської колегії святого Йосафата в Римі. Ми, єпископи УГКЦ, прибули з усіх куточків світу на тлі повномасштабної війни, яка триває вже 18 місяців, – злочинної і смертоносної агресії Росії проти самостійної держави України і проти українського народу, який має власну історію, культуру, духовну ідентичність та свої природні й духовні дари. Ми назвали наше зібрання «Синодом надії», бо, попри всі випробування, терпіння і втрати, відчували і продовжуємо відчувати безнастанну Божу присутність і близькість, стаючи свідками довершення на нас Його непомильної обітниці: «Я тебе не зоставлю, Я тебе не покину» і також «Господь – мій помічник: я не боюся. Що може мені людина зробити?» (пор. Євр. 13, 5–6).



Упродовж синодальних днів ми разом з усильними молитвами за справедливий і тривалий мир дякували Богові ще й за те, що наша держава вистояла у найважчі, вирішальні тижні й місяці сучасної російської агресії. Справді, тільки тому, що Бог нас не покинув у час випробувань, ми вистояли і відбили атаки ворога на саме наше буття та на основи загальнолюдської цивілізації. Словами Псалмоспівця з повним правом можемо сказати:

*«Коли б не Господь, що був з нами, як повстала була на нас людина, то нас поковтали б живцем, коли розпалився на нас їхній гнів, то нас позаливала б вода, душу нашу потік перейшов би, душу нашу тоді перейшла б та бурхлива вода! Благословенний Господь, що не дав нас на здобич для їхніх зубів!» (Пс. 123, 2–6).*

Справді, те, що наша держава і наш народ вистояли перед набагато більшими силами супротивника, особливо в перші тижні повномасштабного вторгнення російських окупантів на нашу землю, можна визначити хіба що словом «чудо». І за аналогією до «чуда над Віслою», як польський народ окреслює свій порятунок від російських загарбників у 1920 році, наш народ став свідком і співтворцем того, що можна назвати «чудо над Дніпром», яке відбулося тоді, коли ворог був відігнаний від української столиці і з берегів Дніпра розпочався нестримний шлях до повного і остаточного визволення усієї нашої землі від окупантів.

## **Ми не випадково називаємо наш народ співтворцем цього чуда, бо українці стали знаком Божої сили і присутності в ці нелегкі дні й місяці випробувань.**

Наш народ черпав і надалі черпає силу для змагань за свою гідність і свободу з висоти, зі своєї віри в Бога правди, любові й життя. І ми сьогодні дякуємо тим, хто не покинув власної країни в лиху годину, хто став на захист свого краю, життя і гідності рідного народу, майбутнього своїх дітей і внуків. Саме в цих мужніх і жертвних наших краях – чоловіках і жінках, дорослих, старших і ще зовсім юних, виявив Господь свою присутність поміж нами, скріпивши їх на подвиг і жертву, перед якими схиляється в шані не тільки кожен свідомий українець, а люди доброї волі в усьому світі. Перед відвагою і силою любові захисників народу *«в'януть чужинці і тремтять у твердинях своїх»*, тому що Бог явив у них свою велич і силу, *«звеличив нас над тими, що напали на нас, даруючи нам свою милість і своє спасіння»* (пор. Пс. 17, 46–48).

Ми складаємо велику подяку тим нашим душпастирям, які не покинули своєї пастви, а розділяли із власним народом його страждання, болі, тривоги і страхи та в обставинах смертельної загрози слугували знаком люблячого і непереможного перебування Бога серед свого народу. Сама присутність священника посеред власного народу була найбільш переконливою проповіддю Євангелія та обітницею неминучої перемоги світла і правди над темрявою ненависті та злоби. Дякуємо нашим душпастирям, які з любові до своїх овець не кинули їх напризволяще лютим вовкам-загарбникам, а за прикладом Христа – Доброго Пастиря, були готові своє життя за них віддати (пор. Ів. 10, 1–15).



## У часи випробувань нашу надію скріплює також вірність і солідарність з нами мільйонів братів і сестер у вірі та людей доброї волі в усьому світі.

Майже одночасно з вибухами російських бомб і снарядів у різних куточках нашої Батьківщини в усьому вільному світі піднялася нечувана і для багатьох, мабуть, несподівана хвиля співчуття і солідарності з нами. До України хлинули потоки гуманітарної допомоги, а до неба з сердець мільйонів підносилася молитва за наш народ, за його непохитний вибір добра і за його перемогу. Перебуваючи в Римі, у серці Католицької Церкви, ми мали нагоду висловити від імені народу сердечну вдячність усім, хто був і донині є з нами, починаючи від Святішого Отця Франциска, поміч якого для нашого народу годі переоцінити, і закінчуючи мільйонами небайдужих людей у всьому світі, які простягнули українцям руку допомоги та з відкритими обіймами і щирим серцем прийняли до своїх країн, а часто й до власних домівок наших краян, котрі шукали даху над головою і безпеки перед воєнною загрозою.

У цій милосердній людській любові виразно проявилася вірна присутність Господа посеред нас, який саме в такий спосіб часто діє в історії людства – через інших людей, через їхню солідарність. Про це Він сам говорить устами пророка Осії:

*«Я притягав їх людяними мотузками, – поворозами любови. Я був для них, неначе тії, які здіймають ярмо в них із шиї. Я нахилився над ними й давав їм їсти. Вони не повернуться в Єгипетську країну...» (Ос. 11, 4–5).*

На особливу повагу і підтримку заслуговує позиція тих українців, які не покинули своїх найближчих, поранених і травмованих війною рідних, друзів і знайомих. Вірність дружин своїм чоловікам, вірність наречених своїм коханим, вірність родин своїм синам і донькам, братам і сестрам, які повернулися із фронту, часто несучи на своїх тілах і душах видимі й невидимі рани, неначе стигмати самого Господа, зраненого людськими гріхами і беззаконням, – ця вірність зворушує аж до сліз...

Однак до цієї вірності з боку найближчих і найрідніших має долучитися вірність і вдячність від кожного з нас, щоб ми наших захисників не забули, не покинули сам-на-сам з їхніми стражданнями та проблемами. Не покиньмо їх, як вони не покинули ані нас, ані Батьківщини! Пам'ятаймо також про найбільш вразливих і незахищених жертв війни, – родини загиблих, вдів і сиріт, які потребуватимуть усе життя відчувати Божу турботливу присутність через «поворози» людської дієвої милосердної любові.

**Дорогі брати і сестри!** Роздумуючи в молитві над таїнством Божої і людської дієвої присутності в наших теперішніх випробуваннях, ми, єпископи УГКЦ,

міркували також над душпастирським супроводом постраждалих від війни, що було визначено головною темою цьогорічних синодальних зібрань. При цьому ми звернули особливу увагу на лікування ран і зцілення травм як пріоритетне служіння Церкви рідному народові в теперішніх обставинах.

Повномасштабна війна щоденно завдає мільйонам наших співвітчизників численних болів і страждань, що мають різні прояви, як-от: втрата найближчих і жалоба за загиблими, біль розлуки з рідними і позбавлення родинного затишку, непевність дня прийдешнього і постійний стан тривоги й відчуття загрози, а на чужині – труднощі з інтеграцією, туга за Батьківщиною та часто дошкульне почуття провини. Одне слово, кожен із нас несе у своїй душі печать цієї страхітливої війни, а багато хто має закарбовані її знаки і на своєму тілі через важкі поранення і травми. На всі ці рани наших душ і тіл Господь прагне через служіння Церкви виливати цілюще миро своєї милосердної любові.

Огортаючи думкою період, що минув від початку повномасштабного вторгнення росіян на наші землі, ми стверджуємо з вдячністю, що наші вірні разом з монашеством і духовенством в Україні та на поселеннях зробили надзвичайно багато для протидії і подолання наслідків російської агресії. Очевидно, ми не мали змоги задовольнити всіх потреб і нужд, проте ми не стояли осторонь від горя і страждання співвітчизників. Молитвою, гуманітарною підтримкою, психологічним супроводом, а часто звичайним буттям поруч ми намагалися засвідчити материнську природу Церкви, яка прагне прийняти всіх і огорнути потребуючих опікою, турботою, любов'ю, щоб усі могли переконатися, що «Твоя Церква завжди з тобою!».

**Сьогодні Україна, як біблійна Рахиль, плаче за своїми дітьми, яких немає (пор. Єр. 31, 15; Мт. 2, 18): за загиблими, за полоненими, за зниклими безвісти, як рівно ж за тими мільйонами, які змушені були покинути рідні сторони, шукаючи прихистку за кордоном.**

Та хоч би де були розсіяні українці, Церква-мати завжди намагатиметься бути поруч: молитвою до Господа про визволення і спасіння, служінням Слова і ділами милосердя, взаємною підтримкою в Господі, який є джерелом надії і сили для свого народу та запорукою відродження і перемоги, як запевняє Боже Слово: *«Господь – моя сила й мій щит! На Нього уповало моє серце, і допомоги я зазнав»* (Пс. 28, 7). У наших синодальних постановках ми накреслили напрямки цього церковного служіння і цієї турботливої близькості Церкви-матері до потребуючих. Закликаємо всіх членів Церкви в душі християнської дияконії активно долучатися до втілення в життя цих постанов задля спільного блага українського народу.

Нехай рушійною силою у цих змаганнях за остаточну перемогу і свободу буде для нас Божа любов, сильніша від зла, смерті й самого пекла. А першим знаком наближення цієї перемоги хай стане долання нашого внутрішнього

ворога – гріха, і щоразу більша вірність Божому життєдайному закону. Так, Господь нас не покинув і не покине, як Він сам нас запевняє: «Ось Я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Мт. 28, 20).

Проте над нами завжди чигатиме загроза боговідступництва, небезпека покинути Бога і Його закон, позбавивши таким чином самих себе і своїх нащадків Його дієвої та благословенної присутності, перед чим застерігає нас Святе Письмо:

*«Так говорить Бог: Чому ви порушуєте накази Господні? Не вийде вам це на добро! Що ви покинули Господа, то й Він вас покинув»* (II Цар. 24, 20).

Нехай це не станеться з нами! Навпаки, гідно проходячи такі великі випробування, ще вірніше тримаймося Бога і Його закону, щоб відродити «собори людських душ», зцілити зранене серце нашого народу і оновити обличчя нашої землі, знівеченої снарядами та мінами цієї жахливої війни. Тільки в єдності з Богом, нашим люблячим Небесним Отцем, зможемо будувати майбутнє, достойне жертви наших захисників і гідне найкращих прагнень рідного народу.

**Дорогі брати і сестри! Закликаємо всіх і надалі до витривалості в доброму, до діл милосердної любові, а насамперед – до витривалої молитви.** Нехай Господь, який є «Богом милосердним і ласкавим, нескорим на гнів, многомилостивим, і вірним» (пор. Вих. 34, 6), завжди перебуває з нашими захисниками, нехай обдаровує мудрістю наших провідників, нехай злікує рани нашого народу, нехай витре сльози з облич страждених і скорботних, нехай збере розсіяних і поверне до рідної землі, щоб ми, об'єднані у вірі, мирі й безпеці, з надією дивилися в майбутнє і будували це майбутнє під материнською опікою Пресвятої Богородиці і за заступництвом усіх святих і праведних української землі!

### **Благословення Господнє на вас!**

Від імені Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви

† СВЯТОСЛАВ

Дано в Києві при Патріаршому соборі Воскресіння Христового у день Святих апостола Филипа, одного з семи дияконів та преподобного Теофана Начертанного, єпископа Нікейського, творця канонів, 11 жовтня 2023 року Божого

Джерело: [synod.ugcc.ua](http://synod.ugcc.ua)

|   |    |
|---|----|
| «Я тебе не покину»: посинодальне послання Синоду Єпископів УГКЦ 2023 року .....   | 1  |
| «Дбайте про непорочність ваших сердець, повних живої віри, непохитної надії і діяльної любови» – владика Богдан під час Всеукраїнської прощі у Льурді.....    | 7  |
| Війна Росії проти України 24.02.2022 – ? (випуск 40 хроніки війни) .....  | 14 |
| Роман Кечур: «Ми долучені до спільноти тією мірою, якою пам'ятаємо про її травми і жертви».....   | 15 |
| «Відновлення України прийде через відновлення серця», – владика Богдан під час прощі в Альтеттінгу .....  | 30 |
| У Кельнському соборі лунала молитва за мир в Україні .....  | 31 |
| Папа Франциск: Не треба гратися з мучеництвом українського народу.....  | 32 |
| «Ми досвідчуємо жах від страшних військових злочинів, які російські окупанти щодня чинять проти українського народу», – владика Богдан під час «Служби націй» | 34 |
| В УКУ презентували 30 томів видавничої серії «Київське християнство» .....  | 36 |
| Український єпископ назвав поведінку Кирила трагедією: «Став патріархом агресора» .....   | 40 |
| Проповідь Блаженнішого Святослава у храмі Пресвятої Тройці Василіанського монастиря у Вільнюсі з нагоди 400-річчя мучеництва святого Йосафата Кунцевича...    | 43 |
| Святкування українців у Майнці .....  | 46 |
| Заснування душпастирства і найменування нового адміністратора у м. Оснабрюк.....  | 47 |
| Що ця війна для мене означає?.....  | 48 |
| «Ми солідарні з державою та народом Ізраїлю» .....  | 49 |
| Християнський табір для дітей.....  | 51 |
| «Господь почате доведе до краю» .....   | 52 |
| «Господи, якщо ти є, дай мені Мирослава» .....  | 54 |



# «ДБАЙТЕ ПРО НЕПОРОЧНІСТЬ ВАШИХ СЕРДЕЦЬ, ПОВНИХ ЖИВОЇ ВІРИ, НЕПОХИТНОЇ НАДІЇ І ДІЯЛЬНОЇ ЛЮБОВИ» – владика Богдан під час Всеукраїнської прощі у Люрді

13–15.10.2023 р.



13–15 жовтня 2023 року відбулась Всеукраїнська проща до Люрду, в якій чисельно взяли участь миряни та духовенство Апостольського екзархату для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії на чолі зі своїм архиєреєм владикою Богданом.

*«Сьогодні діти українського народу зібралися в домі Марії, де ми заносимо наші молитви», – промовив владика Богдан у Базиліці санктуарію Матері Божої Лурдської під час Літургії, звертаючись у проповіді до прочан.*



Єпископ принагідно передав вітання та запевнення у молитві від Блаженнішого Святослава, з яким владика Богдан бере участь у Папському Синоді в Римі.



«Хочу вам засвідчити, що світ пам'ятає про Україну. Але наше горе, наша війна, якою російський тоталітарний режим хоче знищити наш народ, не є єдиним болем, не є єдиною раною на тілі сучасного людства», – сказав проповідник, перелічивши відтак нещодавні військові конфлікти, що сколихнули світову спільноту та ділячись словами підтримки від учасників Папського Синоду.

**«Будьмо вдячні світові за ту пам'ять і підтримку, а також зробимо місце у своєму серці для страждання іншої людини чи народу, так само як це зробили мільйони громадян Європи і цілого світу», – закликав проповідник.**

«Ми принесли сьогодні у посудинах наших сердець біль і страждання українського народу, сльози родин, які оплакують своїх загиблих. Ми принесли мужність наших захисників, які потребують наших молитов,



принесли самопожертву волонтерів і всіх людей доброї волі, які нас підтримують. Ми принесли мовчазний крик наших полонених, долі зниклих безвісти, біль і сподівання братів і сестер, які перебувають у тимчасово окупованих територіях», – мовив архиєрей і запевнив у торжестві перемоги любові та добра.



«Ми віримо в Христа воскреслого і віримо обітниці, які сказала 106 років тому Пречиста Діва у Фатімі, коли заповіла, що вкінці після великих випробувань, які переживе людство через зло, що його буде ширити ненавернена росія, Її Непорочне Серце буде торжествувати. Дбаймо про те, щоб у ваші серця не закралася отрута ненависті, злоби і гріха. А навпаки, щоб наше серце було непорочним, повним живої віри, непохитної надії і діяльної любові», – сказав проповідник.

«Тут ми є для того, щоб сповнитися живою вірою, щоб у Божому слові шукати світла для нашої життєвої дороги, а в Євхаристії шукати силу йти і жити так, як велить Господь. І в цьому – запорука перемоги, коли ми



будемо жити по-Божому, коли ми будемо з'єднані з нашим Христом Спасителем», – мовив апостольський екзарх.



**Потім, беручи до уваги євангельський уривок цього дня (Лк.5, 27–32), владика Богдан показав шлях і спосіб єднання з Христом.**

«Ісус приходить з Небес на землю задля нашого спасіння. Читаємо, що Він подивився на Матея. Бог дивиться на нас не, щоб засудити, але, щоб піднести, очистити і освятити. Він любить нас і хоче визволити з неволі диявола і гріха», – сказав проповідник.

«А далі Ісус звертається до Матея: "Іди за мною". І в цих словах є уся програма нашого християнського життя – піти за Христом і наслідувати Його, бо Він є світлом життя. Але, на жаль, є так, що, коли люди чують слова Ісуса у храмі, то, виходячи звідти, світ поглинає їх», – зауважив архиєрей.



«І найголовніший момент – дати відповідь на Боже Слово. Матей це зробив. Запитаймо себе, чи ми мали подібний досвід, як Матей, чи ми відкрили близькість Бога у нашому житті, чи відчули на собі Його люблячий погляд, чи почули Його Слово, скероване до нас особисто, і якою була наша відповідь?», – звернувся до прочан владика Богдан.



**А відтак єпископ провів паралель між героєм євангельського уривку та українськими захисниками. «Наші захисники підвелися, кинули все і відкинули страх перед смертю, щоб зупинити зло ціною власного життя».**

Потім апостольський екзарх навів приклад волонтера-парамедика з Данії, який загинув в Україні, але перед від'їздом на війну прийняв Таїнство Хрещення, а напередодні загибелі прийняв Євхаристію. За словами єпископа, такі люди є сьогодні в небесній Церкві, а також у наших серцях.

А на завершення своєї проповіді владика Богдан, беручи до уваги слова св. апостола Павла, який писав до християн в Коринті, будучи у смертельній небезпеці (2 Кор.1, 9–11), і просив про молитву, наголосив на важливості молитви для українських захисників.

**«Господь нас визволить, якщо ви допоможете вашою молитвою за нас" (2 КОР. 1, 10-11). Молімося сьогодні за наш народ і за наших захисників», – закликав архиєрей.**

Згідно програми прощі українські паломники взяли участь у вечірній процесійній молитві вервиці, в часі якої прочани отримали архиєрейське благословення.





А також паломники молились в українському храмі Успіння Пресвятої Богородиці, на стінах якого було встановлено та освячено пам'ятну таблицю о. Василю Приймі – ініціатору побудови цієї церкви.

І традиційно на завершення прощі вірні з апостольського екзархату провели теплу зустріч за трапезою зі своїм архиєреєм владикою Богданом.

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu)





**Бачачи твою проти полчищ сатанинських  
сміливість, всі чини ангельські з радістю пішли  
вслід за тобою на битву за ім'я і славу свого  
Владики, взиваючи: «Хто як Бог?»**

(з акафісту до св. Архистратига Михаїла)

**Архистратиг Михаїл** – скульптура роботи  
Анатолія Куща, встановлена 2002 року  
в Києві на Майдані Незалежності  
на Печерських воротах



# ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ



**24.02.2022 – ?**

**(випуск 40 хроніки війни)**

Автор: Александер Малаховський



## Роман Кечур: «МИ ДОЛУЧЕНІ ДО СПІЛЬНОТИ ТІЄЮ МІРОЮ, ЯКОЮ ПАМ'ЯТАЄМО ПРО ЇЇ ТРАВМИ І ЖЕРТВИ»

22.09.2023 р.

Психотерапевт про те, чому поведінка жертви не працює, традицію психоаналізу в Україні й емпатію



Традиція психоаналізу в Україні з початком Другої світової війни була перервана, а психічне здоров'я людини у Радянському Союзі не мало ніякої цінності. Людина сприймалася не як особистість, а всього лиш як гвинтик системи, наділений певними функціями. З проголошенням Незалежності психоаналіз в Україні почали відроджувати й переосмислювати. Війна Росії проти України змусила по-іншому подивитися на самоцінність людини,

значення психічного здоров'я не лише для якості життя окремої людини, але й в контексті формування колективної свідомості та спроможності громадян до націєтворення.

Про психологічний контекст війни та гасла західного світу «Ніколи знову», що таке колективна свідомість і як на неї впливає травма, а також про психотерапевтичну освіту та власний досвід у психіатрії розповів **Роман Кечур**, український психіатр, психотерапевт, психоаналітик, громадський діяч, завідувач кафедри психології і психотерапії в Українському католицькому університеті.

*«Об'єктивно – ми ті, на кого напали, ми є жертвою війни, але нам ні в якому разі не можна поводитися як жертва», – говорить Кечур і додає, що перемога залежить від уміння емпатувати.*



«Обличчя російсько-української війни», 26.09.2023 р. Статуї навколо собору Святого Юра у Львові  
Світлина: Юрій Дячишин / AFP /

► У світовій історії час війни – триваліший, ніж час миру. Це спонукає думати про війну як норму. Втім, більшість сучасних українських



**військових не знали війни до 2014 року, для них нормою був мир. То війна для сучасної людини – норма? Чи взагалі варто думати про війну як про норму?**

**Роман Кечур:** Коли ми говоримо про сучасну людину, то, напевно, маємо на увазі якогось жителя Північної Америки або Західної Європи – це, так би мовити, для нас еталон сучасної людини. І для такої сучасної людини війна є радше винятком, ненормальністю. Декілька поколінь дипломатів, військових, лікарів, звичайних людей виростили без війни або з далекою війною. З такою, яку вони бачили по телевізору або про яку слухали по радіо. Але якщо ми візьмемо сучасну людину на Близькому Сході або в Азії, Африці, то останні 50 років вона живе в безкінечних війнах, локальних конфліктах, більших чи менших катастрофах.

Тому у своїй уяві про сучасну людину ми маємо на увазі цей золотий мільярд. Україна прагне зарахувати себе до нього, і тому ми співвідносимо себе саме з тими, хто живе в розвинених країнах. Адже в цьому світі, за замовчуванням, існує більше правил, більше безпеки. Хоча уже зараз зрозуміло, що навіть у Західному світі немає 100% гарантій, що там не буде великої війни, хоча ця ймовірність і менша.

**Власне, і за це також ідуть війни – щоб опинитися в тій частині світу, де менше збройних конфліктів. І в сучасній російсько-українській війні ми обстоюємо свою приналежність до кола цивілізованих країн.**

Однак це – з точки зору геополітики. Якщо ж апелювати до людської природи, то війна є жахливою нормою. Вона вивільняє темні сторони людської природи – і не лише індивідуальні, але й суспільні, групові. Тому в регресивних станах люди схильні ділити світ на чужих і своїх, на ворогів і друзів – і в таких дуже сильних емоціях нападати одне на одного. Противагою до цієї темної сторони людської природи є культура. Саме культура пропонує етичні, юридичні, релігійні та гуманістичні обмеження насильства.



**«Обличчя російсько-української війни», 02.10.2023 р.** Реабілітація українських військовослужбовців у Харкові. Програма реабілітаційного центру у Харкові розрахована на два тижні. За цей час українські військові та цивільні особи можуть отримати психологічну допомогу та пройти курси ароматерапії, іпотерапії, лазерного лікування та спелеотерапії (різновид кліматотерапії), а також займатися спортом. Мета курсів – допомогти пацієнтам упоратися із тривогою, депресією та іншими проблемами психічного здоров'я  
Світлина: Chris McGrath / Getty Images /



► **Гасло після Другої світової війни «Ніколи знову» заперечило нормальність війни для сучасної людини – принаймні, людини західної культури. Як гадаєте, це гасло деформувало колективну свідомість людей після 1945-го? Як?**

**Р. Кечур:** «Ніколи знову» – це гасло саме Західного світу, який пережив дві світові війни і жахнувся тій силі власної деструктивності, кількості жертв і тотальності війни. Раніше війни були локальніші, вони рідко торкалися такої великої маси людей. Висновок після Другої світової війни «Ніколи знову» зіграв позитивну роль, тому що Європа почала шукати шляхи примирення: німецько-польське, німецько-французьке, внутрішньо іспанське... Тобто багато праці було покладено на те, щоб примиритися, а також створити спільний європейський простір. Так почав формуватися ЄС... А ще структурно і світоглядно з'явилася європейська, євроатлантична ідентичність, об'єднана спільними цінностями, – так з'явилося НАТО. Власне, колективна свідомість людей стала формуватися довкола ідеї миру та неможливості ще однієї світової війни.

Важливо розуміти, що кожне гасло має різні прочитання. Якщо під «Ніколи знову» ми стверджуємо, що будемо дуже гостро й безкомпромісно реагувати на будь-які прояви насильства, – то це одне прочитання. Але, на жаль, для багатьох «Ніколи знову» означає – ніколи знову ми не будемо у щось устрягати, доторкатися до чогось, що провокує війну, це нас не стосується, ми будемо йти на будь-які поступки, жертвувати цілими народами, щоб не було великої війни. Власне, якщо так думати, то війна неодмінно прийде. Що, власне, і сталося.

**Ця пацифістська настанова «Ніколи знову», крім того, що об'єднала Західний світ, значною мірою призвела до самоізоляції його від конфліктів і допустила війну в Європі.**

Тому Балканська катастрофа, тому Грузія, тому Придністров'я, тому перший і другий раз Україна... Це така плата за пацифізм. Такий цинічний пацифізм – можна бути пацифістом, якщо ти перебуваєш під парасолькою НАТО. І це ще дурниця, коли війна відбувається за те, щоби змінити владу. Найгірше, – і те, що відбувається сьогодні в Україні, – це геноцид, етноцид. Нас знищують за етнічною ознакою. Тобто світліни у вишиванці на окупованих територіях цілком достатньо для того, щоб людину закатували.

Те, що це геноцид, іще не всім очевидно. Сучасна західна людина живе у достатньо стерильному світі, де вона не торкається таких практик, як знищення цілих груп людей чи націй за етнічною, релігійною чи

будь-якою іншою ознакою. Вони просто не мають сучасного, свіжого досвіду. Багато на Заході уявляють собі, що це війна урядів. Це проекція багатьох людей, які віддаляють себе від держави.



«Обличчя російсько-української війни», 26.09.2023 р. Український воїн на околиці Бахмута  
Світлина: Libkos / Getty Images /

Люди в розвинених країнах живуть здебільшого приватним життям, їм не так важливо, яка влада і чому конфлікти у світі повинні стосуватись і їх. Це така природна віддаленість від громадських і державних справ. Можливо, декому це виглядає привабливим, але сьогодні жити отак віддалено – неможливо і небезпечно для нашого життя – і приватного, і як нації.

Природно, що ми дуже хочемо допомоги, пояснюємо, що це не лише наша війна. Натомість бачимо, що Західний світ живе у страху перед третьою світовою, а тому його поведінка під час російсько-української війни схожа на невроз. Західні лідери бояться ескалації, вони уникають її, і це є запорукою успіху Путіна. Тоді як перемогти імперську Росію можливо лише ескалувати самому. І врешті-решт усі мають зрозуміти, що для того, щоб не було повторної війни, в майбутньому східні кордони України мають стати східними кордонами Західного світу. Інакше ми маємо всі шанси зникнути. Нації зникають. І це було б для нас катастрофою.





**«Обличчя російсько-української війни», 03.10.2023 р.** Президент України Володимир Зеленський під час візиту на позиції ЗСУ між Лиманом та Куп'янськом. Він провів наради з відповідальними за оборону та соціально-економічну ситуацію у Харкові та Харківській області. На світлині Зеленський під час однієї з нарад із командирами української армії  
Світлина: Пресслужба Президента України

Не варто також наївно сподіватися, що для Путіна існують червоні лінії щодо кількості життів росіян, яку він готовий пожертвувати на цій війні. У Росії відсутній гуманістичний погляд на людину, він просто неможливий в авторитарній країні. Тому російський солдат є просто гвинтиком імперії. Його психічне життя редуковане, мінімізоване, і саме тому його можна посилати на смерть і не рахувати. У цьому— сутнісна різниця між ліберальним устроєм і тоталітарним.

► **Об'єктивно ми – жертва. Але, щоб перемогти Росію, ким ми повинні себе відчувати?**

**Р. Кечур:** Це складне питання. Об'єктивно – ми ті, на кого напали, ми є жертвою війни, але нам ні в якому разі не можна поводитися як жертва. Жертва – це особа або спільнота, яка потребує піклування, емпатії та супроводу іншими. В інтенсивному травматичному переживанні вона не здатна до емпатії, бо потребує її сама. Вся емпатія повернена всередину себе. Ця особа або спільнота вимагає співпереживання собі і не може співпереживати іншим. Це призводить до нестерпності жертви.

Якщо ви мали досвід тривалого спілкування з травмованими людьми, то, мабуть, помітили, що вони нестерпні, їх дуже важко витримати. Це потребує великої любові та професійності.

**Тому якщо ми, українці, будемо поводитися як жертви, тобто не розуміти переживань інших, їхніх мотивів, страхів, а тільки вимагати співпереживання і допомоги, то рано чи пізно всі від нас втомляться.**

І це дорога до програшу. Для того, щоб виграти, нам потрібно зберегти ясний розум, розуміти мотиви й переживання інших націй та їхніх урядів. Тоді ми зможемо поставити правильні завдання і розробити адекватні алгоритми для досягнення потрібних нам цілей. Це про дорослішання. Діти не виграють справжніх воєн – виграють лише дорослі люди, дорослі нації.

► **Ренан писав, що сутність нації полягає в тому, що учасники спільноти мають багато спільного між собою і також багато чого разом забули. Як вважаєте, що ми разом згадуємо і забуваємо в цю війну?**

**Р. Кечур:** Сьогодні ми згадуємо нашу історію, і робимо це спільно, проживаючи надскладний досвід війни, при цьому зараз творимо нову історію. Людська психіка так влаштована, що ми постійно озиремося назад і бачимо ті аспекти історії, які актуальні для нашого сьогодення. Саме тому ми згадуємо спільні величні здобутки, визвольні змагання Першої світової війни, повстанський опір Другої світової, дисидентський рух післявоєнних часів. Ми намагаємось вималювати, вибудувати цю традицію сучасної боротьби, спільну з часами Гетьманщини, Київської Русі... Ми ніби повторно пишемо свою власну історію.

І в цей же час призабуваємо суперечності між нами. Вони є, але сьогодні наша колективна свідомість розуміє їх другорядність, бо основне завдання, яке акумулює всі зусилля, – це вижити. Коли війна закінчиться, ми повернемося до суперечностей. Треба розуміти це й не розчаровуватися, адже це природні процеси для будь-якої нації. Звісно, треба старатися, щоб ми повернулися до дискусії в іншій тональності – більш дружній, творчій та безпечній.





**«Обличчя російсько-української війни», 01.10.2023 р.** У День захисників України священники проводять спільний молебень на згадку про загиблих українських воїнів на Личаківському цвинтарі у Львові. Це свято в Україні відзначають у день Покрови Пресвятої Богородиці – за старим стилем воно випадає на 14 жовтня. Цього року, за указом Володимира Зеленського, прийнятим у зв'язку з переходом в Україні на новий церковний календар, його вперше відзначали 1 жовтня  
Світлина: Лесь Касьянов / Global Images Ukraine /

### ► Як формується колективна свідомість спільноти і з чого вона складається?

**Р. Кечур:** Колективна свідомість складається з міфів. Ми об'єднуємося навколо міфів, історій, казок, наративів. Наприклад, про козаків. Ми можемо не дуже розбиратися в темі козацтва, але ми впевнені, що козаки – це наша сила. Сьогодні сили нам бракує, тому ми намагаємося спертися на позитивний досвід минулого. У нас багато кінцевого негативного досвіду: багато героїчної боротьби, яка закінчувалася поразкою. Нам потрібен досвід успішний. І ми спираємося, згадуємо, акцентуємо хоча б на частково позитивних сторінках історії і будуємо на них відповідні наративи. Ці наративи часто мають домальований, дописаний, сфантазований, уявний світ цього прекрасного минулого.

Власне, наше колективне свідоме формується на основі позитивного досвіду, а на основі травми – колективне несвідоме. У стані ж колективної депресії

ми навпаки акцентуємо, усвідомлюємо негативні аспекти і витісняємо або заперечуємо позитивні. Але цікаво таке: коли ми як суспільство розуміємо, що мусимо боротися, що іншого виходу нема, то наше колективне несвідоме наче витісняє чи ігнорує травматичні переживання і перестає сприймати негативний контекст таким, яким він об'єктивно є. Так настає природна адаптація.



**«Обличчя російсько-української війни», 07.10.2023 р.** Жінка на Приморському бульварі в Одесі, який нещодавно знову відкрили для пішоходів. Він був закритий з початку повномасштабного вторгнення Росії до України 24.02.2022 р.

Світлина: Oleksandr Gimantov / AFP /

Наприклад, зараз українці менше бояться війни, обстрілів, повітряних тривог, аніж на початку повномасштабного вторгнення. За тиждень чи за місяць до початку війни страху було значно більше. Зараз в Україні є інші емоції – більше люті, гордості, відчуття спроможності, твердості.

**Перед початком війни було більше страху.  
Це війна, в якій ми втрачаємо страх, адаптуємось  
до жахіття війни, бо норма воєнного часу  
суперечить нормі звичайного життя.**

Також на нашу колективну свідомість впливає фактор дорослішання в процесі війни. Ми почали значно реалістичніше дивитися на навколишню реальність і перестали ставитися до великих націй – таких, як французи, німці, американці, – як до безгрішних авторитетів.

Ми зрозуміли, що є не гірші за інших, ми просто одна з центральноевропейських націй, що має свою історію. Також, думаю, приходить усвідомлення, що, хоч ми й залежимо багато в чому від допомоги світу, але самі творимо своє життя. Воно не визначається якимись таємними урядами.





**«Обличчя російсько-української війни», 07.10.2023 р.** 5 жовтня російські окупанти завдали ракетного удару по селу Гроза на Харківщині, яке знаходиться за 35 кілометрів від лінії фронту. Удар припав по будівлі каварні, де в цей момент справляли поминки за військовослужбовцем української армії. В результаті 52 особи загинули (у тому числі дитина), шість постраждали. Удар забрав життя практично кожного шостого мешканця Грози – загалом у селі жили 330 людей. 7 жовтня у Грозі відбувся перший похорон загиблих. Поховали подружжя Миколу та Тетяну Андросович  
Світлина: Alex Babenko / AP /

► **Чимало розмов сьогодні зав'язані на різності досвідів, які проживають українці. Хтось за кордоном, хтось залишився. Хтось пройшов окупацію, а хтось – ні. Хтось у ЗСУ, а хтось – ні. Хтось втратив найрідніших, інші – ні... Проте всі по-своєму таки проживають досвід війни. Які ви бачите в цьому сенсі виклики для колективної свідомості українців, як нам працювати з її «здоров'ям»?**

**Р. Кечур:** Будь-яка катастрофа, тим паче будь-яка війна, передбачає різні досвіди. Є військові і цивільні, є ті, хто далі від війни, і ті, хто ближче до неї. Є ті, кому пощастило, і ті, кому не пощастило.

**Нам як спільноті потрібно розуміти: той факт, що всі ми по-різному дотичні до цієї війни, – це норма.**



Втім, це викликає в суспільстві дуже сильні емоції, бо цей різний досвід виглядає несправедливо. І він дійсно несправедливий. Проходячи повз Марсове поле у Львові, я розумію: це несправедливо, що я ще живий, а вони мертві. Але саме такої справедливості і не буває, бо це не математична категорія. Є холодний факт: війна – жахливе несправедливе явище, де гинуть одні, щоб жили інші.

Тому так важливо розвивати ідею пам'яті. Ми долучені до спільноти тією мірою, якою пам'ятаємо про її травми і жертви. Тобто виходом із цієї ситуації нерівності й несправедливості є те, що ми як спільнота, по-перше, повинні усвідомити та визнати цю нерівність, і, по-друге, максимально відплачувати добром за можливість жити, яку часто виборюють для нас інші ціною власного життя. Це означає, що ми маємо кожен день дбати про тих, хто в біді, підтримувати всіх, хто впав чи похитнувся, хто хворий. Найголовніше – про військових та їхніх близьких.



**«Обличчя російсько-української війни», 01.10.2023 р.** Волонтери шукають міни під Харковом. Незважаючи на те, що рік тому російські окупанти відступили з більшої частини Харківської області, розмінування територій, що повернулися під український контроль, йде повільно. За словами голови департаменту цивільного захисту Харківської обласної військової адміністрації Івана Сокола, замінено близько 12 тисяч квадратних кілометрів, тобто третину Харківської області. Найбільше мін сапери знаходять в Ізюмському та Чугувському районах. Загалом, за даними Сокола, від мін загинули 30 мирних жителів, близько 200 осіб отримали травми. На світліні оператор шукає міни за допомогою дрона з металодетектором у районі міста Дергачі за 16 кілометрів на північний захід від Харкова  
Світлина: Сергій Бобок / AFP /



Сьогодні нам найбільше потрібні ті, хто воює. Під час пандемії найбільше потрібні були лікарі. А завтра нам потрібні будуть інженери. Питання не в тому, хто більше страждає від цієї війни, а в тому, чи ми всі хочемо докластися до перемоги та відбудови. Тому вкрай важливо, переживаючи по-різному досвід війни, не плутати його з, власне, причиною війни. Бо саме це ми бачимо зараз у багатьох дискусіях.

Те, що переживають сьогодні українці, – це колективна травма. Травмовані люди часто втрачають ясність погляду й розуміння, через що все це сталося.

Війна почалася не тому, що хтось виїхав за кордон, що хтось опинився без дому, а в когось він досі є, а тому, що Росія вирішила знищити Україну.

Це основна причина, і ворог у нас – один. Коли війна триває довго, наше мислення атаковане травмою, і це спонукає нас шукати ворогів усередині. Але, на моє переконання, люди, які зазнали різного негативного досвіду війни і які схильні ділити суспільство залежно від того, хто якою мірою постраждав, підсвідомо насправді хочуть одного – щоб їхній досвід був визнаний. Вони хочуть, щоби хтось розділив із ними їхні страждання, хочуть знайти людей з подібним досвідом, і також щоб інші, хто не є такими травмованими, визнали цю об'єктивну несправедливість.

► **Війна знижує рівень нашої приватності. Фото з похоронів стають об'єктами в медіа, ми постійно споживаємо чужий біль і рідко коли можемо сховати власний. Як думаєте, сьогодні формується нова етика взаємодії між людьми, коментування чужого життя, демонстрації власного? Це етика війни?**

**Р. Кечур:** Це стосується не так етики війни, як етики нових медіа. Життя фіксується і демонструється. Ми насправді не контролюємо, де, коли й за яких обставин фіксується наше життя. Це спонукає розвиток культури вуаеризму і ексгібіціонізму. Життя напоказ. Ми підглядаємо за іншими і демонструємо себе, значно звужуючи зону приватності. А наступне, що нас чекає, – це імітація. Скоро штучний інтелект зможе імітувати голос людини, зображення, відео. Справжнє чи вигадане – ось які питання поставатимуть.

І, власне, на це все накладається війна, яка сама по собі є переважанням дуже інтенсивних, болісних переживань. Будь-яке транслювання цих переживань, тим паче без згоди потерпілих, є додатковим травмуючим фактором. Без дискусії про нову етику транслювання емоційно важкого, негативного досвіду ми будемо лише множити травму. Ця дискусія назріла вже давно, і це не дивно, бо зазвичай світоглядні етичні дискусії відстають від потреб часу.



**«Обличчя російсько-української війни», 03.10.2023 р.** Пристановище для біженців в Запоріжжі. Його відкрили навесні 2022 року – відтоді у тимчасовому притулку знайшли захист понад три тисячі людей. Зараз в притулку живуть 42 людини, деякі з них перебувають там уже понад рік. На світліні 15-річна школярка Поліна, яка евакуювалася з окупованого Енергодару Запорізької області  
Світлина: Катерина Клочко / ЕРА /

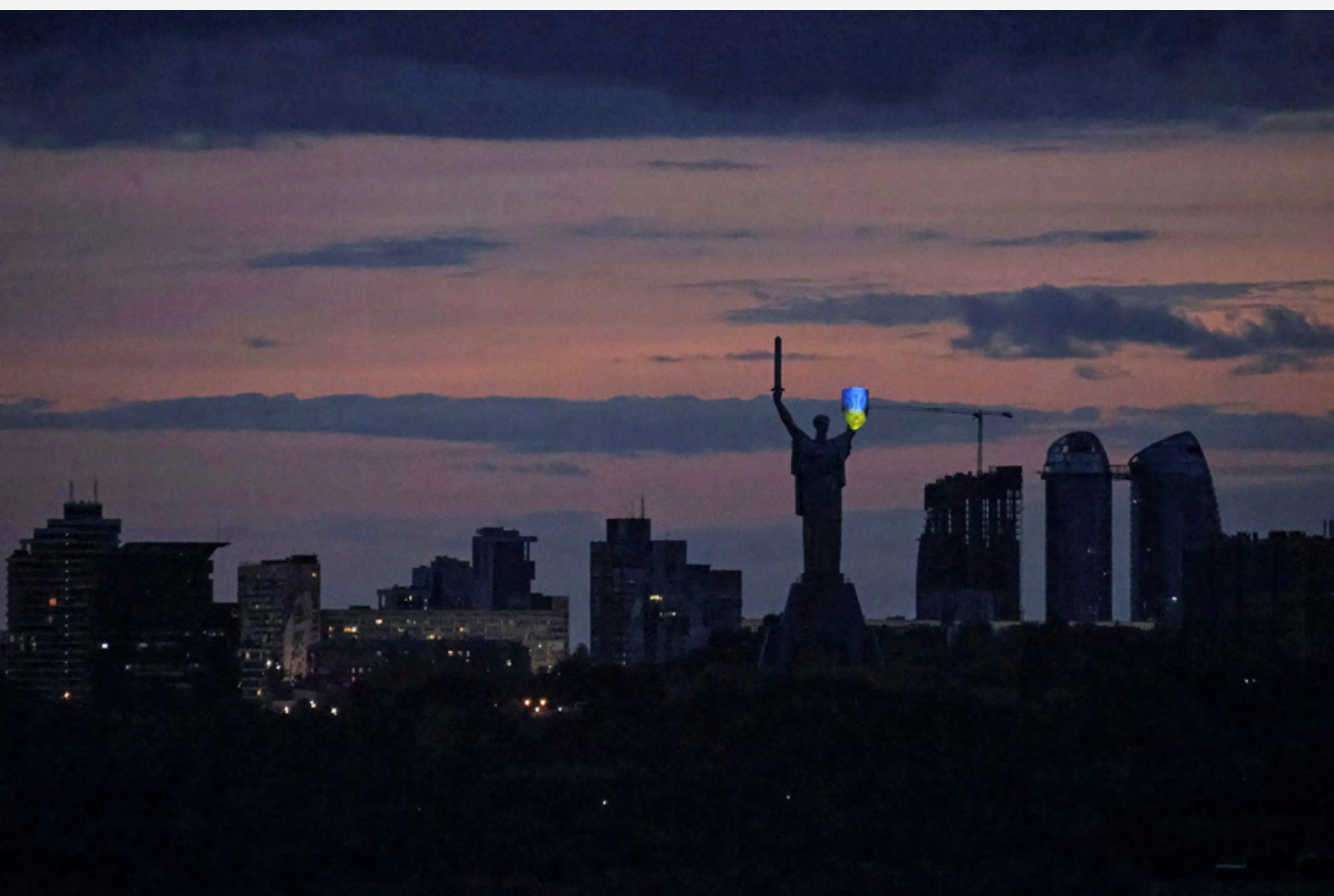
- **Одна з ваших спеціалізацій – психоаналітична теорія стосунку. На початку вторгнення українці пережили сплеск підтримки й довіри одне до одного – люди ділилися домівками, піклувалися про незнайомців, рятували чужих дітей. Зрозуміло, що пізніше ситуація стабілізувалася, проте як цей свіжий досвід впливає на нашу колективну пам'ять і чи він впливатиме на формування нового суспільного договору в Україні?**

**Р. Кечур:** З початком повномасштабної війни українці краще познайомилися одне з одним. У мене й самого на кілька місяців зупинилися знайомі зі сходу країни. Я краще зрозумів, як вони живуть, і, думаю, вони теж краще зрозуміли, як живу я, який у мене побут і звички. У мене було таке відчуття, що я отримав декількох нових родичів. Я б це назвав досвідом братерства на тлі травми війни.



І такий досвід неодмінно впливає на формування нового суспільного договору. Він не пишеться на папері, а відбувається, проживається, формується у процесі життя. Ми постійно пишемо нові сторінки, переписуючи старі. Наприклад, мовне питання, на мій погляд, уже досягло консенсусу. Російська буде зберігатися, але українська мовна ідентичність для більшості є однозначною. Ми порозумілися з приводу багатьох регіональних відмінностей, бо просто краще пізнали і зрозуміли одне одного. Найважливіше те, що тепер дорослішаємо і вчимося спокійніше розмовляти між собою, бути більш терплячими та емпатичними. [...]

► **Якою є традиція психоаналізу в Україні? Багато хто пригадує, що родина Фрейда походила з Франківщини, це вписується в анекдот про те, що всі відомі люди мають предка з України. Чи ця традиція була однозначно перервана? Як ми сьогодні підхоплюємо**



**«Обличчя російсько-української війни», 01.10.2023 р.** Державний герб України на щиті пам'ятника Батьківщині-Матері, підсвічений кольорами українського прапора  
Світлина: Євген Котенко / Reuters /

## традицію?

**Р. Кечур:** Не лише з Франківщини, а саме з Тисмениці – звідти походили Фройдові дід і батько. Але й з Бродів, що на Львівщині, звідки була його мама. Тому галицькі корені Фрейда є видимі.

До 1939 року у Львові був психоаналіз і були психоаналітики. Ще у 1916 році Стефан Бaley написав свою славу роботу про психоаналіз творчості Шевченка. Пізніше він завідував кафедрою психології у Варшавському університеті. Але згодом, із початком Другої світової війни, традиція психоаналізу була перервана, і сьогодні ми її намагаємося відновити.

Весь цей час ми були добрими учнями і багато років училися. І зараз вчимося. Здається, вже настала пора і самим робити наукові дослідження, переходити у дорослий світ – не тільки осмислення попередників, апеляції до них, але й творення.

### ► Як ви працюєте над особистою рівновагою в час війни? Дайте поради нашим читачам.

**Р. Кечур:** Останні 30 років я весь час працюю, але не роблю нічого такого, що мені не подобається. Це допомагає найбільше. Тому я не відчуваю потреби робити щось особливе, щоби тримати рівновагу. Звісно, як і всі ми, стараюся відпочивати. Люблю часом поїхати в гори, граю у футбол, багато ходжу, дивлюся хороші фільми, читаю і, мабуть, найважливіше, – спілкуюся з друзями, дружиною і дітьми, підтримую близькі стосунки. Саме це останнє робить із нас людей.

Я не відгороджуюся від війни, не стараюся переключитися. На моє переконання, треба жити з розплющеними очима, не намагатися обманути себе, прикрашаючи реальність. Тому, коли щось і радити сьогодні, то, власне, це – бути тут і зараз, в контексті, який нас оточує. Так, це часто боляче, але запобігає самообману. Не відкидати дійсності, а намагатися відчувати і осмислювати її – це мій рецепт не померти від нестерпності цього часу.

Текст: Оксана Левантович;  
світлина: Ірина Середа; джерело: [«The Ukrainians»](#);  
світлина із серії «Обличчя російсько-української війни» від редакції «ХГ»;  
інтерв'ю подається у скороченому варіанті



## «ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ПРИЙДЕ ЧЕРЕЗ ВІДНОВЛЕННЯ СЕРЦЯ», – владика Богдан під час прощі в Альтеттінгу

23.09.2023 р.

23 вересня 2023 року українці, які проживають у Німеччині, звершили паломництво до Марійського відпустового центру в Альтеттінгу. Проща щорічно організовується Апостольським екзархатом для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії.



«Ми сьогодні просимо у Господа витривалості у вірі, відновлення нашої надії і хочемо вчитися любові, щоб ми нею горіли так, як горять нею наші захисники на фронті, наші волонтери, наші медики, всі, хто захищає Україну. Вони є мучениками наших днів», – мовив під час [проповіді](#) до українських паломників владика Богдан.

Після Літургії відбувся процесійний хід до каплиці Благодаті, де паломники молилися молебень до Пресвятої Богородиці, а відтак кожен міг особисто помолитися біля чудотворної фігури «Чорної Мадонни».

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu)



## У КЕЛЬНСЬКОМУ СОБОРІ ЛУНАЛА МОЛИТВА ЗА МИР В УКРАЇНІ

23.09.2023 р.



23 вересня 2023 року в Кельнському центральному соборі [Kölner Dom] відбулась молитва за мир в Україні та світі, яку очолив єпископ-помічник Архиепархії Кельн Ансгар Пуф.

«Для нас важливо донести свій посил та інформацію про те, що війна в Україні триває», – мовила пані Марія Каутц, парафіянка місцевої української громади.

Також українці представили свою громаду в інтернаціональній Службі Божій і процесійній ході. Різними мовами звучали молитви і прохання до Господа про його ласку. По-особливого в стінах Собору звучав спів парафіяльного ансамблю українською мовою під керівництвом Михайла Ясеніцького.



«Світ каже нам, що мир можна відчувати лише тоді, коли немає жодного конфлікту. Через Євангеліє Ісус Христос дає нам внутрішній мир, що перевершує той мир, який пропонує світ. Якщо ми будемо звертатися до Нього з вірою, то зможемо відчувати мир за будь-яких обставин», – сказав о. Геннадій Аронович, місцевий душпастир для українців.

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu); [ugkk.de](http://ugkk.de)



## Папа Франциск: НЕ ТРЕБА ГРАТИСЯ З МУЧЕНИЦТВОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

23.09.2023 р.

Під час короткого спілкування з журналістами в літаку, повертаючись із Марселя, Папа Франциск відповів серед інших і на запитання, яке стосувалося його та Святого Престолу зусиль у пошуках миру в Україні.

**Український народ – це народ-мученик, і ми не повинні гратися з його мучеництвом, ми маємо допомогти йому в якнайкращий спосіб вирішити цю справу. Про це говорив Папа Франциск, відповідаючи на одне із запитань на борту літака під час перельоту з Марселя до Риму.**

У суботу, 23 вересня 2023 року, завершилася 44-та Апостольська подорож цього понтифікату, яка привела Папу Франциска до Марселя, де він взяв участь в останній сесії Середземноморських зустрічей. Приблизно о 20:40 за місцевим часом літак зі Святішим Отцем на борту приземлився в римському Міжнародному аеропорту Фюмічіно. Згідно зі звичаєм, Папа відповів на кілька запитань журналістів, які його супроводжували. Спілкування, однак, було коротким, беручи до уваги той факт, що сам переліт тривав лише 70 хвилин.

Іспанський журналіст Хав'єр Мартінес-Брокаль, покликаючись на те, що Папа також згадав про Україну, запитував про успіхи «місії кардинала Дзуппі», додаючи:

*«І ще одне, може трохи жорстке, запитання: як ви на особистому рівні переживаєте той факт, що цій місії не вдається досі дати якогось конкретного результату? На одній з аудієнцій ви говорили про розчарування. Чи почуваетесь розчарованим?».*

«Це правда, – відповів Святіший Отець, – деяке розчарування відчувається. Бо Державний Секретаріат робить все можливе, щоб допомогти в цьому, "місія Дзуппі" також на це спрямована. Є щось у питанні дітей, що йде добре... Але ця війна, мені спадає на думку, обумовлена не тільки російсько-українською проблемою, але й продажем зброї, торгівлею зброєю». Папа нагадав нещодавно опубліковану інформацію про те, що сьогодні найприбутковішими є інвестиції в заводи, що виготовляють зброю, тобто «у фабрики смерті».



**«Український народ, – додав у цьому контексті Святіший Отець, – це народ-мученик, який має історію, сповнену мучеництвом, історію, яка викликає біль. Це не вперше він страждає – у часи Сталіна він багато-багато вистраждав. Це – народ-мученик.**

Але ми не повинні гратися з його мучеництвом, ми повинні допомогти йому вирішити ці справи в найреальніший можливий спосіб. Під час війни реальним є можливе, не треба себе обманювати, що, мовляв, завтра двоє лідерів, які у стані війни, сядуть разом за стіл їсти. Але наскільки можливо, куди можемо дійти, маємо смиренно робити можливе. Тепер я бачив, що якась країна робить крок назад, не дає зброї, й починає процес, де напевно мучеником буде український народ. І це погано!».

о. Тимотей Т. Коцур, ЧСВВ, «Новини Ватикану»



## «МИ ДОСВІДЧУЄМО ЖАХ ВІД СТРАШНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ, ЯКІ РОСІЙСЬКІ ОКУПАНТИ ЩОДНЯ ЧИНЯТЬ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ», – владика Богдан під час «Служби націй»

24.09.2023 р.

24 вересня 2023 року у рамках загальнонаціонального Міжкультурного тижня, який цього року проходить під назвою «Нові простори», у Мюнхені генеральний вікарій Архідієцезії Мюнхена і Фрайзінґа Крістоф Клінґан очолив традиційну щорічну «Службу народів». Участь у цій молитві взяли також представники української громади Мюнхена на чолі з апостольським екзархом Преосвященним владикою Богданом.



«Зібравшись біля одного вівтаря, ми підносимо хвалу та молитви подяки Богові, нашому Отцеві через Ісуса Христа у Святому Дусі. Дякуємо Богові за дар віри. Ми дякуємо за те, що ми Його улюблені діти і належимо до "єдиної, святої, соборної та апостольської Церкви"», – мовив у своєму зверненні до учасників молитви український єпископ.

Владика Богдан висловив слова подяки місцевому католицькому архієпископу кардиналу Рейнхарду Марксу та усім працівникам єпархіальних структур, які завжди виявляють і демонструють розуміння, підтримку та близькість до української громади.

«Сьогодні, як християнська родина, ми складаємо не лише свою вдячність Богові, але й наші ревні благання в нагальних справах наших народів, наших Церков і цілого світу. Так багато людей у цьому світі страждають від гноблення та експлуатації, від насильства та несправедливості всіх видів, від конфліктів і воєн! Сьогодні ми приносимо їхні сльози, їхні страхи, їхні потреби, але також їхні надії перед Божим обличчям і благаємо Божого милосердя, людського співчуття та солідарності для них», – сказав архиєрей.

**А відтак архиєрей торкнувся теми війни в Україні, дякуючи усім за солідарність і підтримку та закликаючи й надалі бути поряд зі страждаючим українським народом.**



«Ми досвідчуємо жах від страшних військових злочинів, які російські окупанти щодня чинять проти українського народу. Але жах війни не повинен паралізувати чи зменшити нашу готовність допомогти.

**Досі разом ми гідно та з любов'ю пройшли цю Хресну дорогу українського народу. За це ми глибоко вдячні вам, дорогі сестри і брати.**

Словами св. Павла я продовжую просити вас сьогодні: *"А ви, браття, не втомлюйтеся чинити добро"* (2 Фес. 3:13). Лише любов'ю, добром можна подолати ненависть і всяке зло!», – сказав владика Богдан.

«Продовжуймо залишатися об'єднаними в Ісусі у твердій вірі та любові Христа, з непохитною надією, що скоро настане час, коли Бог Отець висушить усі сльози з очей своїх улюблених дітей і подарує нам усім дні Його миру. Тож нехай так станеться! Амінь!», – завершив своє слово до присутніх учасників цієї молитви апостольський екзарх.

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu)



## В УКУ ПРЕЗЕНТУВАЛИ 30 ТОМІВ ВИДАВНИЧОЇ СЕРІЇ «КИЇВСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО»

25.09.2023 р.

З нагоди 10-ліття навчально-дослідної програми УКУ «Київське християнство», в університеті 25 вересня презентували 30 томів однойменної видавничої серії. [...]

**На початку зі словом звернувся ректор УКУ д-р Тарас Добко:** «Мене захоплювало і вражало, як Ігореві Сkochилясу вдавалося бути мужем високої суворості науки і також живої віри, прикладом відданості українській ідентичності та щирої відкритості на широкий світ. Водночас і наставником, і другом для студентів. Ігор був візіонером, тож, не дивно, що саме з його подачі постала ідея міждисциплінарного вивчення, сформованої на пограниччі християнського сходу і заходу, київської традиції. Ігор не переставав наголошувати на тісному зв'язку між українською культурою і християнством. Він сформулював академічне завдання програми, яке залишається актуальними досі:



Ректор УКУ Тарас Добко під час презентації 30-ти томів видавничої серії «Київське християнство»

*«Критичне дослідження богословських, канонічних і соціокультурних джерел передання Київської митрополії у ширшому порівняльному контексті, універсальних християнських традицій Візантії, латинського Заходу та східних православних спільнот, а також рецепції в слов'янських землях унійної ідеї».*

За його задумом, ця академічна ініціатива мала зміцнити пророчий голос Київської Церкви, сприяти єдності українських Церков. Сьогодні це відбувається руками команди Ігоря та авторів програми "Київське християнство". [...]

Опісля основні здобутки та перспективи діяльності програми упродовж десятиліття представили її академічні співкоординатори. **Доктор Іван Альмес**, директор Центру релігійної культури імені Ігоря Скочилаєса розповів про концепт «київське християнство»:

«Як можна побачити із назви "києвохристиянська традиція", центром як ідейним, так й інституційним такої традиції є "Київ". Іншими словами, взорування на Київ, а не на Москву, Рим чи Константинополь. Акцент на власній суб'єктності. Це про український порядок денний. Спроба подивитися на релігійну історію (а також ширше – на культурну історію) регіону Центрально-Східної Європи з перспективи Києва. Нашою метою є здійснити ревізію релігійної історії цього регіону».



Програма «Київське християнство» та проєкт загалом покликані також «зшивати країну», адже презентації та події відбувалися у багатьох містах. До команди долучені дослідники з провідних наукових та освітніх інституцій України і за кордону. Кілька томів були видані польською, білоруською, литовською, англійською та іспанською мовами і презентовані у Польщі, Литві, Італії, Німеччині, США тощо.

Вагому частину досліджень, опублікованих у серії, було присвячено богослов'ю, зокрема перевидано кілька праць відомих авторів. Як зазначив д-р Тарас Шманько, інтелектуали ранньомодерної Київської митрополії радше були ретрансляторами богословських ідей та часто намагалися поєднувати східно-візантійські та західні впливи. Варто згадати також і про існування оригінальної української богословської думки, тут д-р Шманько називає автора **о. Кирила Транквіліона Ставровецького**, твори котрого («Зерцало Богословія») теж вдалось видати за підтримки програми Київське християнство.



«Цікаво, що цей автор вже за життя зазнав нищівної критики, тому що в той час не цінували, ба, навіть критикували і не вважали можливим те, що хтось може богословствувати оригінально. Власне, сам Кирило Ставровецький скаржить на своїх сучасників, що його не сприймають, як автора», – розповів Тарас Шманько.

Тому, на думку дослідника, потрібно продовжувати дослідження з цієї тематики: «Ініціативу введення в український науковий та культурний обіг постаті Ставровецького свого часу активно підтримав професор Скочиляс, і вийшов друком твір Ставровецького "Зерцало Богословія". У праці вміщено і факсимільну копію тексту, і транслітерованій текст видання, і наукове дослідження пам'ятки. Таким чином ми спробували повернути цього оригінального автора українцям, а його літературний доробок став доступним не тільки для дослідників церковної історії чи богослов'я, а й для дослідників кількох суміжних галузей».

Під час дискусії, у якій взяли участь проф. Юрій Ясіновський, проф. Вадим Ададуrow, д-р Тарас Тимо, д-рка Ірина Скочиляс, йшлося про важливу місію видавничої серії, а також навчально-дослідної програми «Київське християнство». Зокрема Юрій Ясіновський наголосив, що творення нової інтелектуальної еліти знавців давнього письма та музики є одним з найважливіших завдань програми.

**Вадим Ададуrow також акцентував на важливій ролі видавничої серії та концепту, який має на меті стати певним метанаративом в українській історії:**

«Мені здається, що це глобальне розуміння народжується через певну концепцію, яка була сформульована Ігорем 10 років тому, а, може, і раніше. Ця концепція окреслювала дуже нетипові речі – поліморфність культури. Це історія гібридності української культури, яка навчилася не те, що пристосовуватися, а вносити свої сенси в чужі культури і запозичувати чужі сенси до себе. Відповідно, створюється враження, що українська культура – це не тільки територія сучасної України, як переважно воліють трактувати історики, дивлячись на цю країну як на продукт ХХ століття. Це радше культурна група, що об'єднує спільною рамкою релігії та об'єднує різноманітні етноси.

Знаючи про складність структури василіанських монастирів того часу важко сказати, якої етнічної приналежності була шляхта: литовської, польської, чи української? Головне, що у них була спільна рамка – грецький обряд, Літургія. Відповідно всі ці речі створюють іншу версію бачення



Андрій Ясіновський, декан Гуманітарного факультету УКУ

минулого України, яка є досить цінною альтернативою наративові Грушевського і державницькій концепції в історіографії 20-го століття, що наполягає на існуванні держави.

**Мені здається, що сама українська культура показала, що держава може не існувати, проте культура є вічна. І ця культура є запорукою того, що держава відновлюється навіть за найбільш несприятливих обставин».**

**Докторка Ірина Скочияс** поділилась власним свідченням про видавничу серію, виклики та її майбутнє, з вдячністю згадавши всіх причетних.

«Одним із суспільних запитів програми є давати відгуки і рефлексії на такі речі як ідея "русского міра". Тільки публікація джерел і написання сучасної нової об'єктивної історії може протистояти цій ідеї, особливо в галузі дослідження історії Церкви. Окрім того, програма дає науці нові концепти. Сьогодні ми вже згадували про концепт Київського християнства. Я також хочу нагадати про *Slavia Unita*. Надіюся, що до кінця цього року ми видамо 34-й том "Київського християнства". Це буде збірник праць Ігоря Скочияса "Slavia Unita в історії та культурі Київської митрополії кінця 16–18 ст."».

Існування науково-дослідної програми та видавничої серії було б неможливим без фінансової підтримки українських меценатів, про що розповів адміністративний директор програми – Мирослав Сенник. Мрія професора Скочияса про 100 томів виглядає доволі реалістичною, адже наявність команди дослідників, фінансова підтримка меценатів, злагоджена робота видавництва є запорукою успішного функціонування проекту та видавничої серії.

Джерело: [сайт УКУ](#)



## Український єпископ назвав поведінку Кирила трагедією: «СТАВ ПАТРІАРХОМ АГРЕСОРА»

27.09.2023 р.

27 вересня 2023 року журналісти католицького мультимедійного порталу Кельнської Архиепархії взяли інтерв'ю у апостольського екзарха для українців візантійського обряду у Німеччині та Скандинавії Преосвященного владика Богдана, який у цей час брав участь у пленарній асамблеї Німецької єпископської конференції у Вісбадені.

**Владика Богдан звернувся до учасників Асамблеї присвяченій темі війни проти його країни. Він вважає поведінку Російської Православної Церкви «великою компрометацією християнства».**

[DOMRADIO.DE](#): Жахливо, що ми починаємо звикати до новин про те, що в Україні щодня гинуть люди. Для вас це інакше. Вам, напевне, це болить щодня.



**Владика Богдан** [Апостольський екзарх для українців з осідком у Мюнхені, нині гість осінньої пленарної асамблеї Німецької єпископської конференції у Вісбадені]: Звичайно. Ми засинаємо і прокидаємося з думками: Що відбувається в нашій Батьківщині? І, на жаль, добрих новин для нас поки що немає. Але ми не втрачаємо надії, бо нас підтримує Божа благодать. Тоді агресор давав нам три дні, і після цих трьох днів Україна повинна була припинити своє існування. Але цього не сталося.

Завдяки Божій допомозі, а також завдяки хоробрості наших простих людей, киян, які з великою самопожертвою захищали столицю, ми змогли вистояти. За цей час ми також звільнили 54% окупованої території. Наш народ з нашими захисниками, з нашими солдатами, а також з нашими волонтерами показує світові приклад великої жертвності і любові до своєї Батьківщини та один до одного.

**DOMRADIO.DE:** Ви контактуєте з капеланами на місцях. Наскільки можлива і необхідна душпастирська опіка в умовах війни?

**Владика Богдан:** Найважливішим для нас було вистояти з людьми і бути поруч з ними. Це завдання Церкви, яка бачить себе матір'ю і хоче, щоб її так сприймали. А мати не може байдуже спостерігати, коли її дітей принижують у гідності або навіть вбивають. Тому для нас було дуже важливо бути з людьми.

**Ми дуже вдячні нашим душпастирям, які залишилися на своїх парафіях. Навіть якщо вони мали свої сім'ї, вони не покинули своїх вірних. І це також було знаком для людей, що Бог їх не покинув.**

**DOMRADIO.DE:** Ось так релігія, ось так Церква може допомогти людям. У Росії, однак, релігія також використовується як засіб війни, як ідеологічний інструмент. Що ви про це думаєте?

**Владика Богдан:** Це трагедія для цієї Церкви, для цього суспільства, бо найгірші часи в історії Божого народу були тоді, коли не було пророка. Це були часи темряви, невизначеності, а також часи, повні злочинів і страждань. Я думаю, що це трагедія для російського народу, що він більше не має морального авторитету, який міг би дати йому вказівки, орієнтири, як він може поводитися в сьогоднішніх часах.

**Це велика компрометація християнства і Євангелія, коли глава Церкви виправдовує і навіть благословляє війну, вбивство дітей, знищення сусідньої країни.**



Я можу тільки шкодувати про таку ситуацію і молитися за винуватців таких ситуацій.

**DOMRADIO.DE:** І Православна Церква в цьому питанні непримиренно розділена?

**Владика Богдан:** На жаль, у Російській Православній Церкві небагато голосів, які мають мужність засудити цю війну. Уявіть собі, є понад 40 000 священників, і лише близько 300 з них підняли свій голос проти війни. Це менше 1%. Жоден з єпископів жодним словом не засудив війну.

В Україні, на щастя, ситуація інша. Від самого початку всі Церкви чітко висловилися проти агресії, а також всіляко намагалися бути поруч з народом, супроводжувати і допомагати стражденним людям.

Православна Церква в Україні, яка пов'язана з Москвою, також переживає час кризи. Це криза ідентичності, тому що члени цієї Церкви є тими, кого війна найбільше торкнулася і хто найбільше страждає від війни.

## І раптом вони не можуть зрозуміти, осмислити і прийняти те, що їхній дотеперішній Патріарх став Патріархом агресора.

**DOMRADIO.DE:** Яку роль може відігравати Католицька Церква в Німеччині? Вона може проявити солідарність. Що Німецька Католицька Церква також може зробити і досягти для України?

**Владика Богдан:** Католицька Церква в Німеччині протягом десятиліть робить багато для всіх християн в Україні. Варто лише згадати про організації допомоги, такі як *Kirche in Not* чи *Renovabis*, а також про численні гуманітарні ініціативи, які роками тривають між єпархіями в Німеччині та в Україні.

З початком війни, два роки тому, ця солідарність стала ще потужнішою. Коли перші бомби вибухнули по всій території України, хвиля солідарності та співчуття одночасно вибухнула і тут, у Німеччині. Нас зворушує цей вибух любові і ми безмежно вдячні Німецькій Церкві та народу за те, що люди тут відреагували на нашу трагедію з таким великим серцем.

Вони не тільки відкрили кордон Німеччини, але, що більш важливо, вони відкрили свої серця, а також, що особливо зворушує, відкрили свої домівки для наших біженців і прийняли їх з такою добротою і любов'ю. Багато жертв зараз також використовуються для численних проєктів, і я захоплююся тим, що ця готовність допомагати продовжується. Це є для мене доказом того, що тут діє любов.

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu); інтерв'ю провів Joannes Schröer; переклад з німецької: Павло Верхоляк; світлина: Julia Steinbrecht

## ПРОПОВІДЬ БЛАЖЕННІШОГО СВЯТОСЛАВА У ХРАМІ ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ ВАСИЛІАНСЬКОГО МОНАСТИРЯ У ВІЛЬНЮСІ З НАГОДИ 400-РІЧЧЯ МУЧЕНИЦТВА СВЯТОГО ЙОСАФАТА КУНЦЕВИЧА *(фрагмент)*

30.09.2023 р.

Сьогодні ми – у Вільнюсі, у цьому древньому храмі Пресвятої Тройці, який свого часу був столицею київських митрополитів, у цьому древньому монастирі, який подарував нам величезну, багату історію життя нашої Церкви. Наш погляд звернений на постать святого священномученика Йосафата, архієпископа Полоцького. Ми складаємо подяку Господу Богу за дар цього великого мужа нашої Церкви у 400-річчя його мучеництва.



Історія каже, що святий Йосафат прийшов до цього монастиря в дуже дивний спосіб. Коли він постукав у двері, йому відчинив сам ігумен. Монастир був порожнім, занедбаний. Тут, над цією брамою, ще збереглася келія Йосафата, у якій він дійшов до святості, а на подвір'ї є камінь, на якому він стояв і проповідував повноту, що її може знайти

людина тільки в особі Ісуса Христа.

Священномученик Йосафат тоді проповідував про повноту єдності Вселенської Церкви і кликав усіх християн єднатися довкола скелі, якою є наступник апостола Петра наших днів. У цьому храмі він з дня на день зростав у знанні, мудрості, але передусім у святості, у повноті Святого Духа. Бо, як колись мешканці Назарету, він тут щодня вдивлявся у постать Ісуса Христа, який присутній серед свого народу у святому кивоті, у Таїнстві Євхаристії.

### ГОСПОДИ, ВИЗВОЛИ ТВІЙ НАРОД...

Вшановуючи священномученика Йосафата, ми маємо почути з його вуст цей великий заклик: шукайте у своєму житті Христа – і знайдете гідність, свободу, силу, незалежність і перемогу України. Сьогодні тут, у Вільнюсі, особливо звучить голос святого для української громади, яка через війну



опинилася в гостинних прибалтійських країнах. Ми дякуємо, зокрема, литовському народові за те, що він вважає святого Йосафата й історію нашої Церкви у Вільнюсі частиною своєї національної історії і свого духовного спадку.



Вслухаючись сьогодні в Боже слово та вглядаючись у постать святого Йосафата, а через нього в самого Ісуса Христа, що є між нами як повнота життя і спасіння людини, ми думаємо про Україну, яка потребує сповнення євангельських слів про добру новину. Мабуть, прокидаючись щоранку, ви переглядаєте новини про події на Батьківщині. Ми всі очікуємо добрих новин, зокрема про звільнення поневолених наших братів і сестер, які перебувають на окупованих територіях. Ми молимося за український Крим, лівобережну українську Херсонщину, за Бердянськ і Токмак, за Донецьк і Луганськ. І просимо: Ісусе, Ти визволяєш поневолених, даєш свободу в'язням – здійсни Твоє слово не тільки в наших вухах, а і й у серці, силі українського народу.





Історія святого Йосафата і навіть його мощів пов'язана не тільки з українським народом. Це постать, яка об'єднує Литву і Білорусь, Україну і Польщу. Чотириста років тому святий Йосафат був архієпископом Полоцьким (це сьогодні Білорусь). Він загинув мученицькою смертю за єдність Христової Церкви у Вітебську. Ми з приємністю вітаємо присутніх серед нас греко-католиків з Білорусі разом із їхнім душпастирем о. Євгеном, які по-особливому вболівають і моляться за свою Батьківщину.

### МОЛИТВА ДО СВЯЩЕННОМУЧЕНИКА ЙОСАФАТА



Ми сьогодні молимося: святий Йосафате, ти стоїш на небесах перед Божим престолом, як стояв колись тут, у храмі Пресвятої Тройці, перед обличчям євхаристійного Христа, – молися за нас. Дай нам свою силу, щоб ми не знемагали тоді, коли нам боляче. Дай нам зрозуміти, що повнота перемоги прийде до України через силу і повноту нашого Бога, який перемагає будь-яке зло.

Ісусе, Ти – помазаний Духом Святим Божий Син, поблагослови нашу Батьківщину-Україну, дай нам свободу, підтримай наше військо, наших дівчат і хлопців на фронті, збери розсіяних, зціли поранених, визволи тих, що перебувають у російському полоні, віднайди тих, що пропали безвісти.

**Ісусе, витри сльози української мами і жінки, української дитини, які скучають за домом. Здійсни мрію України про справжній, справедливий, повний у Тобі мир. Амінь.**

† Святослав, Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви

Джерело: [synod.ugcc.ua](http://synod.ugcc.ua); повністю із проповіддю Блаженнішого Святослава можна ознайомитися за [ПОСИЛАННЯМ](#)



## СВЯТКУВАННЯ УКРАЇНЦІВ У МАЙНЦІ

**01.10.2023 р.**

1 жовтня 2023 року, у день свята Покрову Пресвятої Богородиці та в день захисників і захисниць України, у греко-католицькій громаді м. Майнц після святкового Богослужіння відбувся святковий концерт «Співаємо для тебе, Україно! Молимося за тебе, Україно! Віддаємо під Покров Пречистої всіх захисників України!».



«Ми далеко від дому тілесно, але духовно ми завжди з нашими рідними, з нашими воїнами, з нашим народом! А нашими молитвами ми благаємо небесного заступництва у Пресвятої Богородиці», – сказав до учасників святкування о. Михайло Орос, душпастир для українців у Майнці.

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu)



# ЗАСНУВАННЯ ДУШПАСТИРСТВА І НАЙМЕНУВАННЯ НОВОГО АДМІНІСТРАТОРА У м. ОСНАБРЮК

**01.10.2023 р.**

З огляду на пастирські потреби вірних Апостольського екзархату та дбаючи про постійну душпастирську опіку для української громади м. Оснабрюк та околиць, Преосвященний владика Богдан заснував душпастирство Святих первоверховних апостолів Петра і Павла.

Про це було проголошено 1 жовтня 2023 року, а також о. Мирон Мольчко, який здійснював душпастирську опіку для українців у єпархії Оснабрюк, зачитав декрет про іменування всесесного о. Назарія Ясіновського адміністратором вищезгаданого душпастирства.

У своєму слові о. Мирон побажав новому священнику сили та постійного духовного зросту. Він висловив впевненість, що передає адміністрування даної парафії у добрі і надійні руки.



У свою чергу, новоіменованний адміністратор подякував владіці Богдану за довіру та висловив щирю вдячність за батьківську опіку і підтримку о. Мирону, і сподівання, що отець, як довголітній душпастир і надалі буде супроводжувати і допомагати громаді у м. Оснабрюк.

Джерело: [ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu)



## ЩО ЦЯ ВІЙНА ДЛЯ МЕНЕ ОЗНАЧАЄ?

04.10.2023 р.

Раніше чи пізніше кожного з нас спіткають випробування. Як правило, у такі моменти ми ставимо два питання: чому я це переживаю та коли це має закінчитися? І ми не завжди або принаймні не відразу знаходимо прийнятну відповідь.

Заохочую вас в моменти випробувань оглянутися навколо і запитати себе – а хто потребує моєї допомоги? Тоді ми можемо вийти з болісного егоцентризму і копання в собі, та через служіння іншій особі отримати відповіді від Бога на наші питання.

У моменти кризи заохочую вас не зосереджуватися тільки на собі. Натомість піднести своє серце, відкрити вуха, аби почути ближнього.

Молімося в часі війни, коли досвідчуємо так багато болю. Запитаймо себе, що ця ситуація для мене означає і хто потребує моєї допомоги? І шукаймо разом з Богом відповіді на них.

Із проповіді о. Юрія Щурка, декана Філософсько-богословського факультету УКУ на загальноуніверситетській Літургії у храмі Святої Софії-Премудрості Божої. На світлині центральний, об'єднувчий елемент іконографічного ансамблю храму – [образ Сина Божого](#) як Софії-Премудрості. Джерело: УКУ/ФБ



# ЗВЕРНЕННЯ

ЩОДО СИТУАЦІЇ В ІЗРАЇЛІ



ВРЦіРО



## «МИ СОЛІДАРНІ З ДЕРЖАВОЮ ТА НАРОДОМ ІЗРАЇЛЮ»

09.10.2023 р.

Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій виступила зі зверненням щодо ситуації в Ізраїлі, де 7 жовтня внаслідок масованої атаки бойовиків терористичного руху ХАМАС на державу та народ Ізраїлю розпочалася війна.

### ЗВЕРНЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ РАДИ ЦЕРКОВ І РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЩОДО СИТУАЦІЇ В ІЗРАЇЛІ

З великим боєм релігійна спільнота України, більшу частину якої представляє Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, дізналась про жорстоку і неспровоковану атаку бойовиків терористичного руху ХАМАС на державу та народ Ізраїлю. Цей підступний терористичний напад був зроблений бойовиками ХАМАС під час єврейських релігійних свят, коли мільйони людей молилися у синагогах, або мирно відпочивали.



Жахливі кадри нагадують нам те, що переживала і переживає зараз Україна під час агресивного нападу росії: вбиті цивільні, які намагались евакуюватись, розстріляні автомобілі, масовані ракетні удари по мирним населеним пунктам, цивільній інфраструктурі та лікарням, спалені приватні будинки та квартири, захоплені заручники, в тому числі жінки та діти – зухвало порушуються всі норми моралі та міжнародного права з боку агресора.



**Ми солідарні з державою та народом Ізраїлю у цій жахливій трагедії.** Ми висловлюємо щире співчуття рідним загиблих, а також бажаємо швидкого одужання пораненим. Ми співчуваємо сім'ям бранців терористів і бажаємо заручникам якнайшвидше повернутись додому живими і здоровими.

Ми рішуче засуджуємо черговий вияв нелюдського, жорстокого насильства, здійснений терористичним рухом ХАМАС за підтримки інших терористичних організацій і держав, які його спонсорують.

**Намагання роздмухати ще один військовий конфлікт грає на руку тим, хто в цьому світі не зважає ні на людяність та гуманізм, ні на міжнародне право і дипломатію, не цінує найвищий дар, який ми маємо від Творця – життя.**

Щиро віримо в здатність як Ізраїлю, так і України, з Божою допомогою здобути рішучу перемогу над безжалісним і цинічним ворогом, захищаючи свою свободу і незалежність, жінок і дітей, людей похилого віку і чоловіків, міста і села задля безпеки та в ім'я людяності.

Київ, 9 жовтня 2023

Джерело: [vrciro.org.ua](http://vrciro.org.ua); [synod.ugcc.ua](http://synod.ugcc.ua)

## ХРИСТІЯНСЬКИЙ ТАБІР ДЛЯ ДІТЕЙ

09.10.2023 р.

У перший тиждень місяця жовтня в *Katholische Bildungsstätte Steinbachtalsperre*, що в с. Кірхгайм, відбувся християнський табір для дітей з українських громад м. Кельн, Дюссельдорф, Бонн, а також з м. Ахена.

Під час таборування завдяки катехизам діти пізнавали християнські чесноти і брали участь у щоденній Божественній Літургії. А також юні учасники табору здобували вмілості в іграх і в майстер-класах з рукоділля. А вечорами був спільний перегляд мультфільмів і розваги біля ватри.

Завершився табір Літургією, яку очолив о. Микола Павлик, декан Центрального деканату, який від імені наших громад висловив вдячність усім, хто долучився до організації цього табору.

Духівником табору був о. Геннадій Аронович, якому допомагали брати семінаристи Іван Винник з Мюнхена, Назарій Гайовий, Віталій Петрів та Юрій Палюх з Айхштету і Соломія Павлик з Дюссельдорфа, які були аніматорами в цих днях.

Проект реалізовано за підтримки інтернаціонального католицького душпастирства Архиепархії Кельн (*Internationale katholische Seelsorge*) та громад Кельну і Дюссельдорфа.

Джерело:  
[ukrainische-kirche.eu](http://ukrainische-kirche.eu)







**16.10.2023 р. 600-ий день повномасштабного вторгнення росії в Україну.** На світлині – укриття у центрі Дніпра. Місто регулярно зазнає російських обстрілів. У ніч на 16 жовтня українські системи ППО збили над Дніпром безпілотник – уламки впали на одну із будівель і спричинили пожежу. Вогонь вдалося швидко загасити, постраждалих не було  
Світлина: Ozge Elif Kizil / Anadolu Agency

## ГОСПОДЬ ПОЧАТЕ ДОВЕДЕ ДО КРАЮ

Будуть співати про путі Господні, велика бо Господня слава.

Бо хоч Господь високо, покірного він бачить і гордого він пізнає здалека.

Хоч я ходжу посеред лиха, ти мене оживляєш. Ти проти ворогів моїх шалених руку простягаєш, і твоя десниця мене спасає.

Господь почате доведе до краю задля мене. Милість твоя, о Господи, повіки; не покидай діла рук твоїх!

(Псалом 137, фрагмент)




A small, simple yellow house with a blue roof stands on a vast, rolling red field. The sky above is filled with large, white, fluffy clouds. The overall scene is surreal and evocative.

Продовження, на жаль, буде...

Автор: Александер Малаховський





## «ГОСПОДИ, ЯКЩО ТИ Є, ДАЙ МЕНІ МИРОСЛАВА»

Частина 3

### «ЗАПОВІТ» ШЕВЧЕНКА – У ТЕМРЯВІ

Переворот світогляду Любові тривав. Вона взяла участь у жахливо радянізованому «Шевченківському вечорі» у київській філармонії, де Мирослав Маринович і Микола Матусевич влаштували його організаторам демарш.

«Мирослав вийшов на сцену і сказав: "Вечір Шевченківський, тож давайте заспіваємо «Заповіт»". Люди відгукнулися: "Давайте!". Ми почали підходити до сцени. Мирослав сів за піаніно і почав грати "Заповіт". Адміністраторка вилітає на сцену, відриває його від піаніно, кричить: "Не можна!". Вимкнули світло. І весь зал співав "Заповіт" у повній темряві. А потім ми пішли до пам'ятника Шевченкові. Добре розуміли, що це нам так просто не минеться».

[Повернутися до змісту](#) ▲

І справді, незабаром хлопців заарештували. Якось Любов, яка була тоді у відпустці, випадково зайшла у видавництво.

«Мені повідомили, що після роботи будуть збори. Хочуть "пробирати" Михайлину Коцюбинську на основі статті придворного борзописця Подоляна "Пташка з оунівського піддашка", надрукованої у "Літературній Україні". Її там критикували, зокрема, писали, що вона має зв'язки з діаспорою. Звісно, я також пішла на ці збори.

Там виступали керівники редакцій, говорили газетними словами. Казали, що у видавництві не має права працювати така підозріла особа, як Михайлина Коцюбинська. Потім хід зборів порушився, бо встав якийсь старший чоловік, почав говорити щось зовсім інше. Він хвилювався і затирався. Президія напружилася. Завідувачка медичної редакції Ядвіга підійшла до голови президії. Щось прошепотіла, потім підійшла до того чоловіка і вивела його. Пізніше нам казали, що він мав нервовий зрив, можливо, якісь психічні розлади. Думаю, що він усе дуже добре розумів і не витримував радянської дійсності. Тоді запитали: "Хто за те, щоб виключити Михайлину Коцюбинську з нашого колективу?". Піднявся ліс рук. Спитали: "Хто проти?". Тут піднялися дві руки – редакторки Люди Коробової і моя. Нам це запам'ятали. Люда згодом звільнилася, а мене перевели з літредакції знову в коректорат».

### **Найближчу подругу КДБ запроторило у шкірно-венерологічний диспансер**

Для Любові почалися проблеми не лише на роботі. Для неї настав період втрат.

«Борис Дмитрович помер у травні 1984 року. А біля нього завжди можна було душею зігрітися. А в лютому 1985 року помер мій батько. Мені було тяжко, навіть серце почало боліти».

Найближчою подругою Любові тоді була Оля Гейко. Вона працювала коректоркою у видавництві «Радянська школа».

«Оля була дуже відважною. У трамваї вона могла на повен голос ляяти брежнєвську владу. Дратувала кадебістів страшенно. Поводила себе з викликом. Коли утворилася Українська Гельсінська група, вона вступила до неї. Вийшла з комсомолу. Подала заяву на вихід із радянського громадянства. Її мордували кадебісти. Хитрощами запхали у вендиспансер закритого типу без ніяких на це підстав. Потім заарештували. Три роки тримали в Одесі у кримінальній колонії. У день виходу звідти оголосили новий вирок. Олю ув'язнили у жіночій політичній колонії в Барашево».

### **Коли повернулася додому, до неї прийшли з обшуком**

Коли 23 квітня Любов повернулася до свого гуртожитку в Бучі, до неї прийшли з обшуком двоє кадебістів.



«Відібрали у мене якісь тексти німецькою мовою, що я робила на курсах. Забрали вірші Василя Стуса, якого я тоді для себе відкрила. Цих віршів мені було найбільше шкода. А наступного дня я дізналася, що такі ж обшуки були в усіх людей, які спілкувалися із заарештованими хлопцями. Усіх потім викликали на Володимирську, 33 на допити. Мене також допитували. Хлопців судили в березні 1978 року у Василькові, де жила родина Миколи Матусевича. Три дні ішов суд. Ми їздили туди. Мерзли надворі, бо нас не пускали до залу».

Ставлення колег до Любові змінилося. То догану винесуть, то позбавлять премії. Але не звільняли з роботи через те, що працювала добросовісно.

«Мене викликали до директора видавництва, який провів зі мною виховну бесіду. Казав, що українська мова у нас не занедбується, і навіть є двотомний Шевченківський словник, і що краще мені з "тією компанією" порвати. Він розмовляв зі мною доброзичливо і витратив на мене багато свого часу. Це був колишній фронтовик, який часто хворів (а незабаром і помер). Скінчилося все тим, що я розплакалась, бо не могла обіцяти йому те, що він хотів. Він дав мені носовичок і відпустив».

Розмова з кадровиком була іншою. Він сказав, що я зв'язалася з українською буржуазною організацією, а Михайлина на мене погано впливає. Наказав писати заяву, щоб перевели назад у коректори. Я сказала: *"Добре, напишу"*. Вийшла, гримнувши дверима, що аж відлуння пішло по видавництву. Звичайно ж, Михайлину Хомівну не вигнали з роботи. Це просто було ідеологічне опрацювання, яке робили в усіх установах. Ми з нею й далі спілкувалися, але більше поза роботою».

Після арешту Миколи Матусевича і Мирослава Мариновича Любов майже не листувалася з ними.

«Я писала їм дуже рідко і не чекала на відповідь, зате спілкувалася з рідними хлопців і читала їхні листи до них, тому була в курсі їхніх справ. Від листів Миколи віяло критикою й сердитістю, а від листів Мирослава – спокоєм і гумором, тож їх було набагато цікавіше читати...»

Після 7 років ув'язнення в таборах вони вийшли на заслання. Мирослав опинився у селі Саралжин Уїльського району Актюбінської області в Казахстані. До нього у цьому селі побували на засланні Валерій Марченко і Зорян Попадюк».

Люба тішилася, коли до неї почали приходити листи від Мирослава Мариновича із заслання. На той час вона вже кинула роботу у видавництві і працювала редактором інформаційного відділу Всесоюзного науково-дослідного інституту «Хімпроект».

«У мене тоді були труднощі і проблеми зі здоров'ям. Тягнуло поїхати до Мирослава, хотіла відігритися душею біля нього. Я відчувала, що це дивовижна людина, з якою мені буде цікаво, що він кращий від мене у всіх відношеннях...»

Мені дали на роботі коротку відпустку. Я напекла всяких пляцків, купила квитки на літак до Актюбінська і рушила до Мирослава. Коли 20 квітня 1986 року я їхала в таксі до аеропорту в Києві, мене щось поривало до нього так сильно, що здавалось, я знехтую будь-якими перешкодами, але з ним побачуся. Пізніше зрозуміла, що це Провидіння дало мені знати, що я вирушила назустріч своїй долі...

Добиралася важко. Пізно ввечері знайшла цей Саралжин. Ми зустрілися і провели разом тиждень – з 20 по 26 квітня 1986 року. Спершу я йому виклала привезені продукти, потім розказала всі київські новини. Усі наступні дні говорив Мирослав. Розказував про те, як у київському слідчому ізоляторі КДБ з ним сталося триденне осяяння – зустріч з Богом.

Спершу він не хотів говорити про це. Боявся, що я подумаю, що це божевілля. Я сказала: *"Я сприймаю це як допомогу вищих сил людині, яка гідно проходить життєве випробування"*. Читав мені написане в таборі своє есе "Євангеліє

від юродивого" і пояснював багато ще не зрозумілих для мене місць у ньому. Розповідав про диво його написання й передачі за кордон, про публікацію в журналі "Сучасність".

Оцей тиждень Мирослав ходив на роботу, бо був там теслею, а я прибирала в хаті, готувала їжу. Потім ми виходили за село, прогулювалися й розмовляли. Там річечка була, невеличкий лісок неподалік. Це був квітень, і у степу росли дикі тюльпани».



Прощальне фото із саралжинцями (де пан Мирослав відбував заслання)

Мирослав Маринович розповідав Любі, що спершу місцеві казахи зустріли його як зека. Коли він попросив дати йому якесь житло, начальник столярного цеху відповів: «Тебе в туалеті жить нада». Врешті він таки виділив кімнату в саманному баракові.

«Коли я приїхала, кімната вже була впорядкована. Його мама привезла килим, який вона вишила вовняними нитками. Мирослав сам зробив два ліжка, стіл, стілець, шафу для одягу. Підлога була застелена повстю. Стелю він підбив поліетиленом, бо з неї сипалося. Молоді казахи, з якими він подружився, допомагали йому. Пізніше з допомогою сусідів Мирослав прибудував кухню, сіни, веранду. За стіною поруч жив азербайджанець Рувім, який там перебував через розтрату казенних коштів». *(далі буде)*

Авторка: Наталія Лазука;  
свідчення для архіву записала: Марія Ясінська;  
джерело: zaxid.net

Це документально-просвітницький проект ГО «Пост Беллум – Україна», який висвітлює феномен українського громадянського суспільства через реальні історії українців та українок.